# بەرنگاربوونەوەی کرونا یان فریاکەوتنی سەرمایەداران ! … کاوە کەریم

لەسەروبەندی کارەساتی نەخۆشی کورونادا کە بەرەکی بە تەواوی مرۆڤایەتی گرتووە لەسەر گەی زۆیدا، کە لایەکەوە بۆتە هەی تووشبوونی سەدەها هەزار کەس بە نەخۆشیەکە و گیانلەدەستدانی هەزارەهای تر، وە لە لایەکی ترەوە بۆتە هەی برسێتی و هەژاری و بێکاری زیاتری ملۆنەها لە خەڵک و چینی کرێکار لە تەواوی جیهاندا.
ئەم کارەساتە پێویست بوو لە جیهاندا بەیەک دەست و لە زووترین کاتدا بەرەوڕووی ببنەوە، بەئەوەی بکەمترین زەرەر خەڵکی جیهان خەی لە رزگار بکات و چارەسەری بە بدزێتەوە. بەڵام ئەوەی دەیبینیت لە واقعیدا شتێکی تر و دژوارەکە بەرەو جایگایەکی تر دەڕوات.
من لەڕەدا نامەوێت قسە لەسەر نەخۆشیەکەو چۆنیەتی بڵاوبوونەوەی بکەم، بەڵام دەموێت ئاماژە بە مەسەلەیکی گرنگ بکەم کە ووڵاتانی سەرمایەداری جیهان بەچ ئاراستەیک و سیاسەتێک خەیان ئامادەکردوە بە بەرنگاربوونەوەی لە نەخۆشیەکە و ئەنجامەکانی، هەوڵدانیان و ئامانجیان لەسەر چی فۆکوسی کردوە.
ئەگەر تەماشا یان گوێبیستی تەواوی پلانەکانی ووڵاتە سەرمایەدارەکانی گەورەی جیهان بین لەم قۆناغەدا، دەبینین ئاراستەی سیاسەتەکانیان پێچەوانەی ئارەزوو وئیرادەی زوربەی خەڵکی جیهانە. ئەوەی تێبینی دەکرێت لە بەرنامەو سیاسەتی ئەو ووڵاتانەدا ئەولیەت بەرنگاربوونەوەی نەخۆشیەکە و چارەسەری نییە، بەڵکو یەکدەستی سەرمایەداری جیهانییە بە خەئامادەکاری بە بەرئەنجام و هەلومەرجی داهاتووی دوایی کارەساتەکە و ژگاربوونیان لەهەلوومەرجە ئەستا.
دەتوانین بڵێن سەرمایەداران و حوکمەتەکانیان کاردانەوەی پراکتیکی و داشتنی سیاسەتی ئەوان بە ئاراستەی فریاکەوتنی خەڵکی جیهان نیە لە کارەساتەکە، بەڵکو ژگارکردن و پشتیوانی کەمپانیاکانی سەرمایەدارەکان بووە بە پاراستانی قازانج و بەرژەوەندیەکانیان.
لە تەواوی ووڵاتانی سەرمایەداریدا، پاش بلاوبوونەوەی نەخۆشیەکە، هەموویان ملیارەها دولاریان خستەبەردەست کەمپانیا گەورەکان، هەموو باج و تاکسەکیان لەسەر لابردن بە ئەوەی کشە نیەتە بەردەم

بەردەوامی کارو کوکردنەوەی سوودی زیاتریان. بۆی ئەو پارانەی تەرخان کراوە بۆ بەرەنگاربوونەوەی نەخۆشیەکە لەسەدا یەکی بۆی ئەو پارەیە نییە بۆ کۆمپانیاکان و خاوەن کارگەکان و سەرمایەداران تەرخانکراوە.
کۆمپانیاکانی سەرمایەداران لە جیهاندا بەپێ سەرچاوە ئابووریەکان لە ماوەی دە ساڵی پێشوودا بۆی سوودیان و دەستکەوتیان هەزارەها جار بەرابەر بووە، وە کۆپیتاڵیستان سەرمایەی زوربەی زەری کۆمپانیاکان و سەرمایەدارانی جیهان بە هەزارەها جار زیاتر بووە، بەڵام لەوپەڕی لوتکەی بەدستهێنانی قازانج و کۆکەی سەرمایەیان دەبوایە نوێنەرانی نیقابکرێکارێکان بێشەڕ و بەزەیی بە هۆشەی ماگرتن بتوانن بڕێکی کەمی کرێ و مووچەی ساڵانەی کرێکاران زیاد بکەن. لە ئێستاشدا هاواریان لەبەرزبوونەوە و هۆشەی دەرکردنی بەکۆمەڵی کرێکاران دەکەن، ئەگەر حوکمەتەکان پشتیوانی مادیان نەکەن و خەرجی کارەندو کرێکارەکان نەگرنە ئەستۆ، ئەوا بە ملیۆن لەخێک بێکار دەکەن و هاوانەی ماڵوێران دەکەن.
بەکوردیەکەی خەمان قازانج بە خەمان و زەرەر بە ئەوە.
ئایا نادەکرا حوکمەتەکان فشار بخەنە سەر کۆمپانیاکان کە لە قازانجی ملیارەها دولاری ساڵانەی پێشوو کە کۆکەکەیان کردبوو، تەحوملی چەند مانگی مووچەی کرێکاروکارەندانیان بکردایە لەم قەیرانەدا، یان چاوچنۆکی و نامرۆڤایەتی سەرمایەداری بەادەیەکە کە قازانج و سوود لەسەروو ئینسانەوەیە.
حوکمەتەکان کە حوکمەتی پاراستنی بەرژەوەندی ئەوانن ئەم کارە ناکەن و قورسی باری قەیرانی ئەوان دەخەنە سەر شانی خەڵک بە گشتی و کرێکاران بەتایبەتی، نەخێشیەکەیان بیرچێتەوە و بەدەم داواکاریەکانی سەرمایەدارانەوە دێن و بەپێچەوانەوە داوای هاوپشتی لە کرێکاران و خەڵک دەکەن کە تحمول بکەن و باری قورسیە بخەنە سەرشانیان.

ئەگەر بەوانینە سیاسەتی دەوڵەتان لە قەیرانەکەدا، دەبینین کەمێکا بە گشتی و چینی کرێکار زەرەمەندی گەورە دەبێت لەم قەیرانەدا، لەلایەکەوە سەرمایەداران کرێکار بێکار دەکەن یان مووچەیان نادەنێ ، لەلایەکی ترەوە پارەی بودجەی گشتی حوکمەت کە لە تاکس و باجی چینی کرێکارو خەڵک کەدەکرێتەوە، دەبێت جارێکی تر بدرێتەوە بە سەرمایەداران و کۆمپانیاکان بە بەردەوامیان لەسەر کۆکەی سەرمایەی خەیان.
بە نمونە تەنها لە ئەمریکادا لە پاکێتی یەکەمدا چوار ترلیون دولار خرایە خزمەت کۆمپانیا گەورەکانەوە بە قەرەبووی زەرەریان بەهەی

قیرانکەوە. کە ئەم خەبەرە لە پارەی گشتی خەرج دەکرێت بۆ دامودەستگا خزمەتگوزارییەکان و مووچەی کارمەندانی کەرتی گشتی. ئەم لەهەمان کاتدایە کە دەوڵەتکەیان دەناچارن بەدەست نەبوونی ئامێری هەناسەدان و پەداویستەکانی تر بە هەزارەها لەوانەی کە تووشی نەخۆشیەکە بوون، یان ملوێنەها لە خەڵک ئەوانەی پەیوەستان بە پەداویستیەکانی ترە بە خێراستن لە نەخۆشیەکە.
ئەوەی جێگای سەرنجە ئەو بەدەنگیەی نقابەو یەکێتە کرێکاریەکان و نوێنەرانی چینی کرێکار بە گشتی لەبەرانبەر ئەم هەرشە پێچەوانەی سەرمایەداران و حوکمەتەکانیان بە سەر چینی کرێکاران. ناکرێ بڵێن بۆچی دەبە ئەوان باجی قیرانەکە بدەن؟ ژیانی ملوێنەها لە کرێکاران لە بارێکی زەر باشدا نەبوو لەپێش کارەساتی کەروناوە، ئێستاش دەبێت سەد بەرابەر زیاتر ژیانیان خراپترو برسی تر بکرێن.
کورونا دەبێت وانەیەک بێت بە چینی کرێکار، بۆی سەرمایەداران و حوکمەتەکەیان لەخەمی ژیان و مانەوەی ئەواندا نین، حوکمەتەکان نوێنەری ئەوان نین، بەکو نوێنەری دەسەاتی سەرمایەدارانن بە پاراستن لە قازانج و بەرژەوەندی ئەوان. دەبێت چینی کرێکار بیر لەداهاتووی خۆی بکاتەوە ، دەبێت لە بەرانبەر هەرشی وەحشیگەری و بەمبالاتی سەرمایەداری بوەستێتەوە، خۆی بەک بخات ییزی خۆی جیابکاتەوە.
پرسی تەندروستی گشتی و پەداویستیەکانی دەبێت پرسی داهاتووی کەمەلگا بە گشتی و چینی کرێکار بێت، پرسی داهاتووی ژیان و مسوگەرکردنی ژیانی نەوەکان ئێستا و داهاتوو، دەبێت پرسی چینی کرێکار بێت. نەک هەر تەنها ئەم پرسانە، پرسی تەواوی ژیانی دوای کورونا دەبێت پرسی چینی کرێکار بێت. بەڵام بە لە ئێستەگرتنی ئەم پرسانە، داواکاریەکی پەوەستە، داواکاری دەسەات، یان بەرنگاربوونەوەی دەسەاتی سەرمایەداران. نابێت بیر لەپەکەوە ژیان بکەنەوە لەگەڵ دەسەاتی نامرۆقانەیان، دەبێت بیر لەژیانی جودای خۆیان بکەنەوە. ئەم کارەساتەی کرونایە دەریخست کە هیچ بەرژەوندی هاوبەش لە نێوان ئەوان و سەرمایەداریدا نیە، سەرمایەداری زەری هەیە لەدەستی بدات، بەڵام ئەوان هیچیان نییە جگە لەزنجیرەکانیان نابێت لەدەستی بدەن، لەوشەوە دنیای خۆیان بەدەست بهێنن.

**کاوە کەریم**